

Originea si dezvoltarea limbii romane

"Limba romana e singura in Europa care se vorbeste aproape in acelasi chip in toate partile locuite de romani."

M. Eminescu

I. Idei preliminare

Afirmatia lui M. Eminescu scoate in evidenta originea, unitatea si continuitatea limbii romane, in stransa legatura cu istoria poporului roman. Tot Eminescu afirma: "...da, de la Roma venim, scumpi si iubiti compatrioti - din Dacia Traiana! Se cam stersese diploma noastra de nobleta: limba inasa am transmis-o din buchiile noastre ghebusite de batranete in literele de aur ale limbilor surori. Cam degenerase arborele nostru genealogic cu cate o codita straina, dar il vom curati de toate uscaturile! Sublinia, in observatiile sale despre limba, importanta fonetismului in Transilvania:

"Acesta' este un puternic mijloc pentru a pastra vechea noastra avere nationala: unitatea in limba si o norma unica in pronuntie? A remarcat rolul lui Friedrich Diez (1794-1876, lingvist si filolog german creatorul lingvisticii romanice, autor al primei gramatici si al primului dictionar al limbilor romanice) - la demonstrarea pentru prima data, in plan european a latinitatii limbii romane, explicand pe baze stiintifice caracterul latin al limbii noastre: "in privinta limbii romanesti, Diez are meritul de a fi nimicit pe cale stiintifica toate basmele despre originea slava a limbii romanesti, precum acele care erau sustinute cu patima de filologi de scoala veche, slavona si combatute in acelasi mod nedibaci de scoala veche a filologiei romanesti".

M. Eminescu a fixat in timp rolul literaturii populare, al tipariturilor bisericesti, al lui I. Heliade-Radulescu in cultivarea si emanciparea limbii: "El scria cum se vorbeste; viul grai a fost dascalul lui de stil Prin el limba s-a dezbarat de formele conventionale de scriere ale evului mediu si ale cartilor eclesiastice, a devenit o unealta sigura pentru manuirea oricarei idei moderne. Din acest punct de vedere, Eliade a fost cel dintai scriitor modern al romanilor si parintele acelei limbi literare pe care o intrebuintam astazi. Chipul propus' de el in 1828 pentru incetatenirea termenilor tehnici, a termenilor noi pentru idei noua, se urmeaza si se recomanda si astazi ca ce! potrivit. Daca mai tarziu, el, omul practic al bunului simt si al experientei, a inceput a croi sisteme apriori de ortografie, meritul lui nu scade. Literatura s-a tinut in timpurile sale cele bune (1826-1848) si a lasat deoparte-erorile " Istoria oricarei limbi, deci si a limbii romane, este legata de istoria poporului sau.

"Este natural - spunea Timotei Cipariu (in anul 1867) despre istoria limbii romanesti - ca nu numai istoria in genere, dar si istoria in specie care are mai multi rami, sa inceapa odata cu existenta nationala a fiecarui popor, cu atat mai vartos istoria limbii; fiindca in viata unui popor pot foarte multe sa lipseasca la inceput: cultura, industria, stiinta, arta si altele, dar limba nu poate sa lipseasca nici unui popor.

Ea se naste odata cu el, creste si se dezvolta, infloreste si se vestejeste, imbatraneste si moare; odata cu poporul. Toate evenimentele cate trec peste viata unui popor, toate imbunatatirile si calamitatile ce intampina o natiune, toate fazele prin care trece, toate se revarsa asupra limbii acelui popor, acelei natiuni.(...)

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

Din aste consideratiuni, Domnii mei, daca noi suntem romani adevarati iar nu un amestec de gloate straine dupa originea lor, daca suntem ceea ce simtim cu totii, ceea ce ne arata toate urmele si monumentele autentice si necontestabile - si daca nu. suntem ceea ce vor si doresc inamicii nostri sa fim - atunci istoria limbii romane este o istorie foarte lunga, istorie ce cuprinde aproape 2000 de ani, istorie interesanta, istorie demna din tot punctul de vedere de a fi studiata prin toate fazele, evenimentele, imprejurarile prin care a trecut limba romaneasca, si a cautat sa treaca impreuna cu natiunea, careia i-a fost interpreta cugetelor, bucuriei si durerilor sale...

Putut-a trai romanul fara limba? si daca (...) elementul lui e roman si nu schiau, putut-a sa vorbeasca candva in alta limba decat in limba romana?

Inamicii nationalitatii romane au venit pana a ne calca si cele mai sacre proprietati, intai originea romana, apoi si insasi limba. Ei nu pot combina cu trecutul si cu prezentul lor, cum sa mai existe astazi o adevarata descendenta romana in partile orientului. Au pierit gotii, hunii, avarii si toate cate alte popoare obscure si barbare, cari nu au lasat dupa sine decat ruine si nume de blestem, cari in aste parti, ca si aiurea, nu au facut alta decat au stins civilizatiunea ce o programase elementul latin, - pierira toate cu sunet si fara sunet iar elementul roman tot sa mai existe pana astazi? Se poate? - Nu, zic ei, nu se poate, neaga cu ostinatiune, inchid ochii sa nu vada, si-si astupa urechile sa nu auda adevarul.

Noi, cu elementul nostru roman, cu limba romana suntem o enigma neexplicabila inaintea mintii lor. Nu ca doara nu ar putea sa o esplice -ataca ignoranta nu voi, nu pot a presupune -, ci pentru ca nu vor sa admita explicatiunea naturala, care decura din studiul faptelor, documentelor si a limbii: pentru ca nu decura dupa cum ar dori inima lor.

si atunci existenta noastra, in tot respectul, ramane neexplicata, enigma

Ci sa-i lasam, Domnii mei, sa abundeze in sensul lor: sa ne mangaiem ca, daca avem inimici multi, inimici nationali si persoane inimice, dar avem si amici inca si mai multi, natiuni si indivizi pre cari nu i-au orbit si nu i-au putut orbi sentimente invidioase, ci recunosc adevarul, stiu sa esplice enigma nedescifrata a inimicilor si ne intind mana zicandu-ne frate!

Sa lasam pre inimicii invidiosi sa se rostogoleasca in enigmele lor, esplice-le, nu le esplice: ei si le-au facut, ei si le deznoade: e treaba lor, noi avem alte trebi cu cari sa ne ocupam",

Incheiem aceste succinte note preliminare care sustin tema dezbatuta de noi printr-o insemnare a lui Constantin Noica, pusa sub semnificativul titlu La ce bun limba romana? sau Caietele lui Eminescu: "in anul 1863 aparea in Franta o carte, Du principe des nationalites, in care autorul Louis Joly scria textual in paginile 58-59: "La ce bun o limba noua ca limba romana? Ce opere exista in ea?"

Probabil ca autorul era oarecum iritat de staruinta catorva contemporani de-ai sai, intre ei Edgar Quinet, pe care-l mentiona, de a cere drepturi de existenta si afirmare pentru popoarele ""tinere"" ce stateau sa se iveasca in istorie si probabil ca Joly nu era un lingvist (necum un istoric), spre a se

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

bucura ca exista inca un "dialect" romanic, daca nu o adevarata limba care sa intereseze in chip deosebit pe invatati, asupra acelor limbi ro manice abia de putina vreme supuse cercetarii stiintifice", caci, continua filosoful: "..in spatiul romanesc de astazi, la Histria, de pilda, erau cititi in manuscrise, fara indoiala frumos copiate, presocraticii; sau din coace de Dunare, in spatiul geto-dacic si in centrele lor statale, se faceau calendare solare ceva mai rafinate sub raport stiintific si se practicau tehnici spirituale sau credinte care impresionau pe atat de luminatii greci".

si, mai departe Noica noteaza: "Dar iubim si admiram prea mult cei 1200 de ani de afirmare istorica franceza - in fond mira colul francez - ca sa ne ingaduim, nu fara putin ridicol, a ne lauda peste masura cu cei 2500 de ani ai civilizatiei noastre, din pacate satesti, cum spunea Parvan..."

Vicisitudinile vremii nu au putut opri istoria poporului nostru si evolutia limbii sale: "Pe vremea cand Louis Joly rostea vorba aceasta continua Noica in eseul sau - Eminescu nu avea decat 12 sau 13 ani; folclorul nostru nu iesise la iveala destul de timpuriu ca sa cucereasca prin lirismul sau pe Goethe, poate mai mult decat cel neogrec si cei sarbesc, care-l surprinsesera; invaturile lui Neagoe... erau ca si nestiute; cronicarii nostri, uneori mai adanci in felul lor, cu filosoficeas ca lor intelepciune, (...) nu erau cunoscuti; personalitatile creatoare de prim rang ale veacului al XVII-lea romanesc erau ca si absorbite de alte culturi; Academiile domnesti de la Bucuresti si Iasi erau preluate de greci astfel incat, ia inceputul veacului al XIX-lea a trebuit sa ince pem de la alfabet si masuratori de teren, cu Gheorghe Lazar, spre a urca spre cultura si a face abia apoi. dupa cateva decenii, cultura ridicata".

Vorbind despre influenta altor culturi asupra noastra, dand exemplu pe Brancusi si Blaga, Noica se intreaba: "Ce mai e al nostru?" si isi raspunde: "Al nostru este cate un zbucium spiritual sau cate o cautare in spiritul universal, dar in cuvnt romanesc, asa cum le-ar putea vedea si ar trebui sa le vada orice cuget romanesc in Caietele lui Eminescu".

Fiindca afirma Noica: "manuscrisele acestea, cu lectia lor unica, nu sunt "de vazut", sunt de rasfoit fila cu fila, de strabatut pana te dor ochii, asa cum cele doua fisiere de la Biblioteca Academiei Romane din Bucuresti, cu lucrarile lui N. Iorga, sunt de rasfoit fisa cu fisa pana ce te ustura degetele". Fiindca, continua Noica: "Cultura nu e numai desfatare si un fel de creatie in lumina; ea este si o suferinta surda in adancul sufletelor si al popoarelor. Acest lucru nu-l stia Joly si poate ca nu-l stie nici cate un alt Joly de astazi. Iar daca ne-ar spune cineva, dupa modelul lui: la ce bun sa mai facsimilam Caietele lui Eminescu, de vreme ce s-a tiparit aproape totul din ele, si in orice caz tot ce era valabil "literar" -, atunci am raspunde: duceti-va in productie, fie si in productie culturala, oameni buni! indaratul ei, intr-o lume de care voi nu vreti sa stiti, este creatia - sau ceea ce face cu putinta creatia. Pentru asa ceva e buna limba romana si sunt bune Caietele lui Eminescu.